

Porin kaupungille on saapunut 7.6.2022 sisäministeriön lausuntopyyntö liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä laeista. Esityksessä esitetään muutettavaksi mm. poliisilakia, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia, mielenterveyslakia. Pääasiassa lakimuutokset liittyvät poliisin antaman virka-avun maksullisuuteen. Esityksen tavoitteena on lisätä niiden henkilöiden suojaa, jotka ovat yhteiskunnassamme erityisen haavoittuvassa asemassa. Esitys tukee myös voimassa olevan hallitusohjelman tavoitetta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisestä ja ensisijaisuudesta.

Porin perusturvassa lakimuutokset nähdään erittäin hyvänä ja odotettuna uudistuksena. Esityksen mukaisesti jatkossa poliisin antama virka-apu olisi maksutonta lastensuojelutehtävässä ja sosiaalipäivystyksen tehtävässä. Poliisi antaisi virka-apua lastensuojelulle ja lastensuojelun tarpeen arviointia suorittavalle sosiaalihuollon viranomaiselle maksuttomasti, jotta varmistetaan lasten hyvinvointi, oikeus turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön, henkinen ja fyysinen koskemattomuus sekä kasvu ja kehitys. Tämä vahvistaa lapsen edun toteutumista.

Poliisin virka-avun maksuttomuudella sosiaalipäivystyksen tehtäviä hoidettaessa olisi tavoitteena turvata niiden henkilöiden asemaa, jotka tarvitsevat kiireellisesti hoivaa, turvaa ja apua, kuten hoivaa vaille jääneet lapset ja nuoret sekä ikääntyneet henkilöt, joiden toimintakyky tai olosuhteet ovat heikentyneet äkillisesti tai he kokevat muutoin turvattomuutta.

Yllä olevat muutokset parantavat poliisin ja sosiaalihuollon viranomaisten mahdollisuuksia hoitaa niille laeissa säädettyjä tehtäviä, joten muutos on tästäkin näkökulmasta erittäin tarpeellinen.

Esityksessä on kattavasti lueteltu tilanteita, joissa poliisin antama virka-apu on maksutonta. Lakiesityksessä on mainittu yksityishenkilöille annetusta poliisi virka-avusta, mikä voidaan perustellusta syystä päättää maksuttomaksi. Esityksen mukaan maksu voitaisiin jättää yksityiseltä henkilöltä perittämättä, jos se on perusteltua sosiaalisista, taloudellisista tai muihin näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä. Nämä syyt virka-avun pyytäjän on ilmoitettava virka-apua pyytäessä. Maksuttomuus sosiaalisin tai taloudellisin perustein voi madaltaa esim. lähisuhdeväkivallan uhrin kynnystä ottaa yhteyttä poliisiin ja saada virka-apua. Kyseessä on kuitenkin harkinnanvarainen edellytys virka-avun maksuttomuudelle ja siitä päätettäessä poliisin olisi otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista erityisesti yhdenvertaisuus. Perustetta maksuttomuudesta on arvioitava kunkin henkilön osalta erikseen.

Pääosin esitys lain muutoksesta on positiivinen. Kuitenkin lakimuutos virka-avun maksuttomuudesta / maksullisuudesta tuntuu jäävän joiltakin osilta keskeneräiseksi. Olisiko samassa yhteydessä maksuttomuutta voitu laajentaa koskemaan koko sosiaalihuoltoa sillä esim. iäkkäiden kotihoidossa on tilanteita jossa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt kohtaavat aggressiivisia asiakkaita ja / tai omaisia. Myös harkintaan perusturva maksuttomuutta ei avata lakiesityksessä riittävästi. Millä perusteella maksuttomuus myönnetään, kumpi on painavampi syy, yksityishenkilön taloudellinen tilanne vai sosiaalinen? Pystyykö avun pyytäjä antamaan tarvittavat tiedot kriisissä ollessaan päätöksentekijälle? Onko päätöksen perusteet kaikkialla samat? Maksuttomuuteen liittyvä päätöksenteko lisännee poliisin päällystön hallinnollista työtä, kun sitä taas saadaan poistettua lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen tehtäviin liittyen.

